

Ha Frederique,

Ik schrijf je vanuit Armenië. Het land van mijn grootvader. Ik ben hier op uitnodiging van de universiteit van Yerevan en the Armenian Laywers Association. Om te vertellen over dialoog tussen burgers en overheid in Nederland. En om samen met Armeense NGO's te verkennen hoe meer dialoog tussen burger en overheid kan worden gestimuleerd in Armenië zie: '[Mediating Disputes between Citizens and Public Authorities](#)'. Want dat is niet alleen de wens van burgers maar ook van de kersverse premier Pashinyan.

Eerlijkheid versus rechtmatigheid

Even een korte terugblik om deze wens van de nieuwe premier in historische context te kunnen plaatsen. Althans wat ik ervan heb begrepen. Zoals je weet is hier net een 'fluwelen revolutie' geweest. Wat was de aanleiding? De leider van het land toen (april 2018), Sargsyan, was al twee keer tot president gekozen. Een politieke stelselwijziging maakte het juridisch gezien mogelijk dat hij acht dagen na de beëindiging van zijn presidentschap, voor een derde termijn kon worden aangesteld (nu met de stelselwijziging niet als president maar als premier). Dit werd door een groot deel van de bevolking van Armenië als een machtsgreep gezien. Het was misschien wel strikt genomen rechtmatig, maar zeker niet eerlijk vond men. 'Dit is niet eerlijk' was dan ook de drijfveer van velen om de straat op te gaan. Naast de onvrede over onder

andere de corruptie en de economische situatie die er al leefde. Deze druk leidde na een mislukte onderhandelingspoging op 22 april 2018 tot arrestatie van de beoogde nieuwe leider, Pashinyan. Dat was het laatste zetje dat nodig was voor duizenden burgers en enkele honderden ongewapende militairen om de straat op te gaan. De protesten ontwikkelden zich tot een ware volksbeweging tegen de regerende politieke klasse. Een dag later, op 23 april 2018 werd de boogde nieuwe leider vrijgelaten en diende Sargsyan zijn ontslag in. Zijn woorden daarbij waren: 'ik had ongelijk'. Een bijzondere bekentenis waar Armenië nog niet over is uitgepraat.

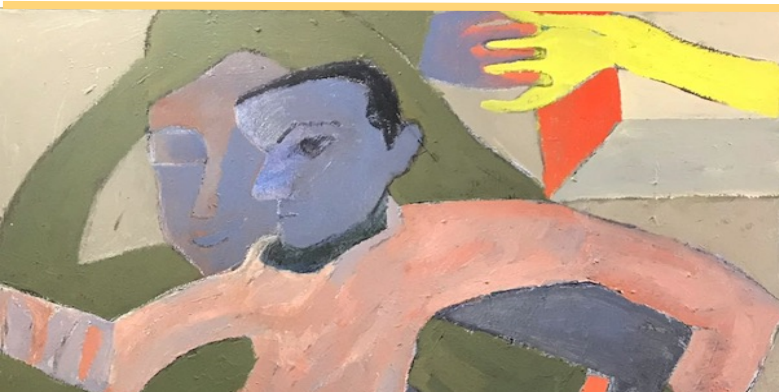
Je krijgt de leider die je verdient

In het kleine zaaltje van the Armenian Lawyers Association word ik hartelijk ontvangen. Iedereen straalt en er heerst een uitgelaten stemming. Dit zijn de mensen die nog maar drie maanden geleden de straat opgingen om te protesteren. Hun boosheid won het van hun angst. En nu de eerste stap is gezet, willen zij gesprekspartner worden én blijven van de nieuwe leiders van het land. Je krijgt de leiders die je verdient.

Belangen van burgers in de relatie burger-overheid

Ik vertel hen over mediation en dialoog tussen burger en overheid in Nederland. Bijvoorbeeld bij conflicten tussen burgers en lokale overheden, bij de komst van vluchtelingen. De Nederlandse context is natuurlijk anders dan de Armeense, maar in de kern verschillen de belangen van

www.HAvZ.nl | 06 - 46 366 366 Lenka Hora Adema | 06 - 24 547 050 Frederique van Zomeren | info@HAvZ.nl

Armeense en Nederlandse burgers niet. Het gaat steeds weer om het belang je veilig te voelen als burger en je overheid te kunnen vertrouwen. Het gaat om eerlijkheid en gehoord worden. De wens om serieus genomen te worden als burgers en invloed te hebben. Voor een groot deel worden deze belangen gedekt door het begrip procedurele rechtvaardigheid. Het staat allemaal in het boek *Fair play on both sides* van Dick Allewijn. En we schreven erover [op DoeDemocratie.nu](http://DoeDemocratie.nu)

Recht, macht en belang

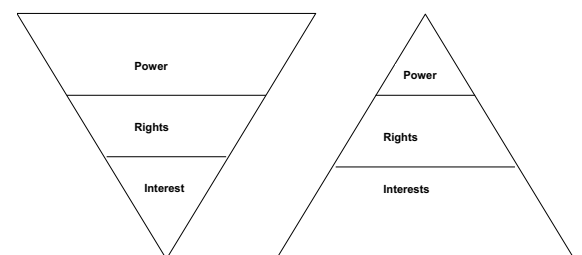
Maar er is ook een belangrijk verschil met Nederland vertellen mijn Armeense gesprekspartners mij. In Armenië is in de praktijk geen onafhankelijke rechter. Daardoor is het een stuk lastiger dan in Nederland om de tegenmacht te creëren die soms nodig is om met de overheid een dialoog te kunnen starten. De vraag in Armenië was lange tijd: hoe overtuig je de overheid die zoveel macht heeft, dat dialoog met burgers belangrijk is? Hoe zorg je er als burgers voor dat je wordt gehoord in je wens om corruptie te stoppen en de economische situatie te verbeteren? Het is gelukt door massaal de straat op te gaan. Een van de mensen die toen de straat opging is nu de nieuwe leider. Pashinyan vindt het belangrijk dat er een blijvende dialoog komt tussen burgers en overheid. Voor een *duurzame* dialoog tussen burgers en overheid, lijkt onafhankelijke rechtspraak en vertrouwen in rechtsprekende instanties een belangrijke voorwaarde.

We praten nog door over het model van Ury, Brett & Goldberg zoals dat hier op het plaatje te zien is. Daarin zie je dat in een effectief systeem, conflicten zoveel mogelijk worden benaderd vanuit belangen en zo min mogelijk vanuit recht en macht. Mijn Armeense gesprekspartners vertellen mij dat het hun wens is om conflicten vaker op basis van belangen te benaderen. Dus meer dialoog. En alleen als het echt niet anders kan vanuit macht. En zij hopen in de toekomst op meer onafhankelijke rechtspraak, ook omdat dat helpt te komen tot een dialoog tussen burgers en overheid. Het model drukt het prachtig uit: van de situatie nu (links) naar de situatie waar zij naar verlangen (rechts). Het is nog een lange weg te gaan. Maar met de fluwelen revolutie is een belangrijke stap gezet.

Tot Blogs! Lenka

Approach to a conflict (Ury, Brett & Goldberg)

Moving from a Distressed to an Effective Dispute Resolution System

www.HAvZ.nl | 06 - 46 366 366 Lenka Hora Adema | 06 - 24 547 050 Frederique van Zomeren | info@HAvZ.nl

